

Z FIZYKĄ
PRZEZ ŻYCIE

JOANNA
BORGENSZTAJN

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania fizyki w zakresie rozszerzonym.
Dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Strona redakcyjna

Redakcja merytoryczna – dr Agnieszka Jaworska

Recenzja merytoryczna – Wojciech Dobrogowski
Wojciech Panasewicz
Katarzyna Szczepkowska-Szczeńiak
dr Beata Rola

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji

Dyfrakcja i interferencja fal

Klasa/czas trwania lekcji

klasa III liceum lub technikum, 45 minut

Cel ogólny lekcji

omówienie zjawiska dyfrakcji i interferencji fal

Cele szczegółowe

Uczeń:

- opisuje rozchodzenie się fal w ośrodku posługując się pojęciem powierzchni falowej;
- wyjaśnia pojęcia dyfrakcji i interferencji światła oraz ilustruje te zjawiska za pomocą odpowiednio wykonanych szkiców;
- doświadczalnie demonstruje zjawiska dyfrakcji i interferencji;
- weryfikuje na drodze doświadczalnej prawdziwość wzoru opisującego powstawanie maksimów interferencyjnych.

Metody/Techniki/Formy pracy

Metody i techniki pracy: metoda lekcji odwróconej, referat, metoda ćwiczeń praktycznych, dyskusja, pokaz doświadczalny

Formy pracy: praca indywidualna, praca grupowa, praca zbiorowa

Środki dydaktyczne

- tablica tradycyjna i komputer z rzutnikiem lub tablica multimedialna;
- arkusze A4 papieru w kratkę, cyrkle, linijki, kątomierze (po jednym komplecie na grupę);
- laser szkolny lub wskaźnik laserowy, siatka dyfrakcyjna lub nagrana płyta CD;
- aplikacja *Dyfrakcja i interferencja fal* dostępna pod adresem <https://learningapps.org/display?v=prnmh4dej19> lub przy pomocy poniższego QR kodu.

Opis przebiegu lekcji

Faza przygotowawcza

1. Przed zajęciami prowadzący prosi uczniów o zaobserwowanie w domu lub w terenie fal na wodzie oraz zjawisk związanych z nakładaniem się dwóch fal, przechodzeniem fal przez szczeliny lub w pobliżu przeszkód. Ponadto zadaje

do domu przeczytanie fragmentu podręcznika lub innych materiałów dotyczących zjawiska dyfrakcji, zjawiska interferencji fal oraz powstających obrazów interferencyjnych.

2. Nauczyciel zapoznaje się z aplikacją *Dyfrakcja i interferencja fal* oraz przygotowuje niezbędne materiały i przybory do przeprowadzenia doświadczeń.
3. Na zajęciach prowadzący zapisuje na tablicy temat lekcji i zapoznaje uczniów z jej celem.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel wyświetla aplikację *Dyfrakcja i interferencja fal*, a następnie wskazuje osoby, które na podstawie zamieszczonych w niej zasobów omówią opracowane w domu zagadnienia. W razie potrzeby uzupełnia wypowiedzi osób referujących.
2. Prowadzący prosi aby wszyscy uczniowie zetknęli dwa palce dłoni tak, aby pozostała między nimi bardzo wąska szczelina i popatrzyli przez tę szczelinę na źródło światła (lampa lub okno). Nauczyciel pyta, komu udało się zaobserwować coś interesującego i spośród zgłaszających się uczniów wybiera osobę, która opíše swoją obserwację oraz wyjaśni, które z omówionych zjawisk zostało właśnie zaobserwowane.
3. Prowadzący dzieli klasę na grupy i każdej z nich poleca na papierze w kratkę wykonać rysunek przedstawiający efekt interferencji dwóch fal (długość fali z przedziału 1-3 cm, odległość między źródłami podobnego rzędu). Przykład takiego rysunku znajduje się w aplikacji *Dyfrakcja i interferencja fal*.
4. Uczniowie rysują powierzchnie falowe oraz zaznaczają przebieg maksimów interferencyjnych do drugiego lub trzeciego rzędu. Po odczytaniu kątów, pod jakimi zostaną zaobserwowane wzmocnienia, porównują uzyskany wynik z wartościami obliczonymi dla ich przypadku z wzoru $d \sin \theta = n \lambda$ $d \sin \theta = n \lambda$.
5. Jeden uczeń z każdej grupy omawia na forum klasy uzyskane wyniki. Klasa wspólnie wyjaśnia przyczyny ewentualnych rozbieżności (np. niestarannie wykonana konstrukcja, mała dokładność kątomierza).
6. Nauczyciel po kolei prosi do stolika z laserem i siatką dyfrakcyjną poszczególne grupy i demonstruje im powstawanie obrazu interferencyjnego.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel wskazuje osoby, które podsumują najważniejsze informacje z lekcji.
2. Prowadzący przeprowadza rundę pytań ewaluacyjnych. W razie potrzeby wyjaśnia zaistniałe wątpliwości.
3. Nauczyciel proponuje zainteresowanym uczniom nieobowiązkową pracę domową polegającą na wyznaczeniu stałej siatki dyfrakcyjnej na podstawie uzyskanego na lekcji obrazu interferencyjnego.

Komentarz metodyczny

Obserwacja dyfrakcji światła widzialnego pomiędzy palcami dłoni jest bardzo prosta i nie wymaga żadnych przyrządów. Przy odpowiedniej odległości między palcami widzimy między nimi obraz dyfrakcyjny w postaci cieniutkich linii równoległych do krawędzi palców. W razie problemów z utrzymaniem właściwej odległości między palcami, można pomóc sobie drugą dłonią.

Obrazy interferencyjne możemy otrzymać przy pomocy światła laserowego na dwa sposoby: wykorzystując siatkę transmisyjną lub siatkę odbiciową, za którą może posłużyć nagrana płyta CD.